

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ב ג

י. שם. ה. בריית טו. (ז) (א) ארבע אמות (י) (ב) בגלוי הראש (מפני כבוד השכינה (י"א) (י"ב) ויבדק נקביו. הגה ריבסקה כל גופו, ולא ילך (י"ד) (י"ה) יתח (אור ורוע). והגביל עצמו לפנות בקר נערב, שהוא וריוות ונקיות (והגות מיימורי פרק ה מהלכות דעות):

ג הנהגת בית הכסא, וכו' וזו סעיפים:

א. *כשיכנס לבית הכסא יאמר התפחדו מכבדים וכו' (א) (ב) ויעכשו לא נהגו לאמרו: ב. *ייהא צנוע בבית הכסא, ולא יגלה עצמו (ב) עד שישב. הגה (ג) ולא ילכו (ד) שני אנשים ביחד, גם

א שם ס. ב. בית יוסף.
ג שם בריית טב.

שערי תשובה

והמחבר יד אהרן כתב, דמאחר דמן הנמרא נראה דהתוך ארבע אמות מטר, אין יחמיר רבנו אפילו בתוך ארבע אמות. והט"ו סעיף קטן ד כתב דרבנו לא היה גורם בנמרא ארבע אמות, עין שם. ולימא, שררי כתב רבנו פרמזים ספק קמא דקדושים, אסור לילך ארבע אמות בקומה וקופה ופגול הראש, הרי שהיה גורם ארבע אמות. ועין פרמזים ספק כיצד מוכרין ולא כתב שם ארבע אמות. ודו"ק. ועין מה שכתבו הפוסקים בגלוי הראש הוא מידת חסידות וליכא אסורא, עין שם. צריך עיון, דהרי רבנו פרמזים כלל ונתני קומה וקופה וגלוי הראש, ויכלהו תני אסור. יד אהרן: (ז) ארבע אמות. ומדת חסידות אפילו פחות מארבע אמות. אפילו קטנים נכון לכסות ראשו, דהה"ד עליהו אימתא דשמיא, מנן אברהם: (י) בגלוי הראש. ט"ו סימן זה סעיף קטן ה כתב דהוא הדין אם רוכב על גבי בהמה או יושב בעגלה הוי כמאהל, ויכסיין ח סעיף קטן ג כתב דאפילו יושב אסור, עין שם. ומתקשר לכתב הוא דאסור לילך בקומה וקופה ובגלוי הראש, הנה, דוקא תחת ארבע אמות, אבל לא בבית, כי אינו נראה כל כך שאינו מושגיח במורא של הקדוש ברוך הוא, כי אם תחת ארבע אמות, עין שם. וכתב עלת תמיד, ויש לסמוך על זה פצת הצרף. וכוונתו של קש ושל גמי חשוב פסוי, כמבאר לקמן סימן צא סעיף ד. כתב עלת תמיד דהוא הדין שצרות שקרין פדח חשוכין פסוי, אך מפני מראית עין יש לזהר אם אפשר. וילענין לפנים לבית הכנסת בגלוי

ובבבב שור דף קיא כתב, וילענין נצילת מנעל, אם הוא אסור רגל וכן אסור יד יעל של ימין כל אדם תחלה וגם יקשעו שהוא שואל דעה, ואחר כך יעל ויקשעו בשמאל של כל אדם: ס בגלוי הראש. עין באר היטב. וכתב בבבב שור דף קיב על מה שאסור לילך ארבע אמות בגלוי הראש, לא דוקא הליכה אלא אפילו בעמידה ושיבה צריך לזהר, ומה שכתב מנן אברהם סימן רפב סעיף קטן ח מותרספסא דיומא, יש לומר שקיי מכסים בדיקום, ועין סימן צא. וגם מה שכתב בבאר היטב בשם רש"ל דדוקא תחת ארבע אמות אסור, נתן ממשל למענינים, שהרש"ל כתב דיש אומרים כן ובמסקנתו לא סבירא לה הכי, ומכל מקום לצורך, שנקראה מתוך מעשי שושה בכדי להקל וכחצוה, שרי, ומכל מקום יש לזהר שלא לילך ארבע אמות ובמקורן, אפילו מידת חסידות אין בו, דמשמע מוספת דרך ארץ, ומכל מקום ראייתו מוקדקים מכסים ראשם במספחה, וכן נהגתי מעדתי, עין שם. ובבבב יוסף הביאו וכתב כי הוא חמרא ונראה הרבה עין שם:

ס ויעכשו לא נהגו. עין במחזיק ברכה בשם ספר מצות שמעיה שמוזכר לאמרו. וכן מהר"ם ספאריש ויל כתב שהארי"י ויל חרש לאמרו גם עכשו, ובזה יעל שלא יזהיר דברי תורה בבית הכסא, עין שם. ואולי לא נאמרו הדברים אלא ליחידים אשר תורגמו אנגותם ולא וולטם, ובאשר כתב שם בשם ספר מקור חיים למהר"ח בזה ויל דמחזיק ברכה דחמא, עין שם:

הראש, מבאר לקמן סימן צא סעיף ג דאסור. ואסור להזכיר השם בגלוי הראש, ולא מהני אם משים הידים על הראש, שם סימן צא סעיף ג. אבל מהרש"ל כתב, אם רוחץ באמבטי ורוצה לשתות או בליה שאן לו כובע בראשו, וידו במה שמכסה ראשו בידו. וט"ו סימן ח וסימן ער פסק דפסוי הדין על הראש מהני לענין שלא נשב או ילך בגלוי הראש, אבל לענין שיקרף או יוציא מפיו דבר קדוש לא מהני פסוי ד, עין שם. וכן פסק המגן אברהם בסימן צא סעיף קטן ד. ואם אחר מניח ידו על ראשו, חשיב פסוי אפילו לענין ברכה. שם סימן צא: (י) יתח. איתא בשם דף (מכב) [קכט] ובפסחים דף קיב שיקמר כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו ויכסור עליה רפה מכיס בשם של"ה, דאם עושה משום תשובה על צונותיו מטר, וכן עשה דוד המלך ע"ה, הולך יתח: (ב) שני אנשים, ואם מפתח, ויכל אחר להניח ידו על ראשו דרך חלקו. ש"ס פרק הוראה דף סב עקבא דרבא. מנן אברהם:

משנה בוררה

(יא) ארבע אמות. ומדת חסידות (א) אפילו פחות מארבע אמות, ואפילו (יב) בעת השנה בליה, ויש שמצדידין לומר דאפילו ארבע אמות (ג) אינו אסור מדינא רק להצנעות במעשיהו, אבל כבר כתב ה"ט לקמן בסימן ח דבזמננו אסור גמור מדינא להיות בגלוי הראש, ואפילו יושב בביתו, עין שם השעם. וכן כתב בתשובת מהר"י ברוטא. וכתב המגן אברהם, דאפילו קטנים נכון להרגילים בכסוי הראש כי היכי דלהוי להו אימתא דשמיא, כדאיתא (פסכת קט) פסי ראשך כי היכי דלהוי עליך אימתא

באר הגולה

ואם מפלה ראשו שרי. הן אמת בפרי מגדים כתב, ואם מפלה ראשו, כהאי גוונא שרי, משמע מה דדוקא במכסה בידו. ואנכי השמטתי תבת כהאי גוונא, משום דמספר שמלה חדשה משמע דבזה שרי בכל גוונא, ולעניית דעתי שאין להתמיר בזה, אחרי דחשש דיובקחותיהם לא שרף לדידה לכלי עצמה, כי הכל רואין שעושה זה רק לטובת עצמו: ב * יתח צנוע. עין בבבבב סב ע"א וע"ב דמפליג הגמרא במדת הצניעות,

דשמיא. ודע עוד, דלענין גלוי הראש די (א) בכסוי היד על הראש, (ב) בגלוי הראש. וכל שכן שאסור לבקר והוא הדין ללמד בגלוי הראש, (ג) ולא מהני בזה כסוי היד, היד וראש תד גופא אנון, ואין הגוף יכול לכסות את עצמו. (ד) ויש מקלין בזה בשעת הדחק, כגון בליה שרוצה לשתות ואין לו כובע בראשו, דידי במה שמכסה ראשו בידו, אבל יותר טוב לנהג כמו שהעולם נוהגין, שמשויף הבית די של הבגד (א) על היד ומכסה בו ראשו, דאז הוי שפיר כסוי לכלי עצמה. וכתב הפרי מגדים, דיש לזהר בשעת הנחת תפלין של ראש (א) שלא יכרך הכרבה בראש מגלה (י). ופרוקי משערות, אף אותן שתפורין בבגד מתחתיה, (א) יש לאסר מפני מראית העין, שיאמרו ששערות הן. (א) ויש מקלין: (יג) ויבדק נקביו. כדי שיהיה אחר כך גופו נקי בשעת קבלת מלכות שמים בקריאת שמע ותפלה, ואין צריך רק בדיקה לבד, ואם בדיק את עצמו ואינו רוצה עתה לנקביו, זה נקרא מן הדין גוף נקי, ותלילה לאחר שוב עבור זה זמן קריאת שמע או אפילו רק תפלה בצבור: (יד) יתח. אמרו תנ"ל, שימכר אדם כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו. ובמקומות הערב שדרבן לילך יתח, שרי ואלה פהה. עוד כתב בשם של"ה, דאם עושה משום תשובה על צונותיה, מטר, וכן עשה דוד המלך ע"ה, הולך יתח:

א (א) ויעכשו וכו'. כי אין (א) אנו מתקזק ליראי שמים שמלאכים מלוין אותנו, שנבקשם שימתינו עלינו עד שנצא: ב (ב) עד שישב. והוא הדין (א) שלא יקום כשהוא מגלה: (ג) ולא ילכו. ואם מפתח, (א) יכול אחר להניח ידו על ראשו דרך התלון, ויכלבד שלא

שער הצינן

(ט) מנן אברהם: (יט) של"ה: (כ) רש"ל: (כא) רש"ל ושי"ס: (כב) פרי מגדים וצנן בבאר הגולה: (כג) ה"ט לקמן בסימן ח וכתבן אברהם לקמן בסימן צא: (כד) האלהי רבא בסימן צא כמפורש"ל: (כס) תב"ח שם: (כז) פרי מגדים שם: (כח) שם בפרי מגדים: (כט) ארבעת חזיים: א (א) (ב) בית יוסף: ב (ג) מנן אברהם: (ד) מנן אברהם:

(*) לבד היכא שיש חוק לילך בגלוי הראש לפני השרים והשפסטים צריך לילך בגלוי הראש ודינא דמלכותא דיןא. (***) וכו' מהנהגה הנ"ל שביארו שם היטב.

תרומה: 1. פאה נכחית.

לוח עמוד הרומי: יום א כג אייר תשסב < יום ב כח ניסן תשסו < יום ג ד ניסן תשעב < יום ד אדר תשעו < יום ה טו אדר א תשסב